

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ :

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ — ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1934

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ} ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» — ΣΤΑΔΙΟΥ 46^Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2005

Ψυχάρης, ἀδελφὸς τοῦ Ἐρνέστου καὶ γαμπρὸς τοῦ Ἀνατόλ Φράνς, Λουί Περγκὼ — ἓνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους καὶ πρῶτον σημαντικοὺς συγγραφείς — Σάρλ Ντυμάς, Γαβριήλ-Τριστάν Φρανκονί, Σάρλ Μύλλερ, Ἀντριέν Μπερτρὰν, Πῶλ Ντρού, Φρανσουά Λαφὼν καὶ τόσοι, τόσοι ἄλλοι. — Καὶ τέλος στὸν Πῶλ Βερλαίν (11 Αὐγ., ἀριθ. 616), τὸν μουσικώτατο αὐτὸν ποιητὴ πού μαζί μὲ τὸν Μπωντελαίρ καὶ τὸν Ρεμπώ, ἀποτελοῦν τρεῖς φωτεινὲς δόξες τῆς Γαλλίας.

* Καινούργια ἀξιοπρόσεχτα ρομάντσα ἐκδόθησαν τοῦ Ἀνρὺ Μπορντώ: «Le chène et les roseaux» καὶ τοῦ Ignace Legrand: «A sa lumière».

* Τὸ μεγάλο βραβεῖο μυθιστοριοῦ 1934 τῆς Βελγικῆς Ἀκαδημίας δόθηκε στὸν βελγογάλλο συγγραφέα Franz Hellens.

* Στὸ Παρίσι γιορτάστηκε ἡ ἐκατονταετηρίδα τοῦ ζωγράφου Edgar Degas, γιὰ τὸν ὁποῖο δημοσιεύτηκαν μερικὰ ἄρθρα καὶ στὸν ἑλληνικὸ Τύπο.

* Στις 5 Αὐγούστου συμπληρώθηκαν εἴκοσι χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ κριτικοῦ Ζυλ Λεμαίτρ, τοῦ ὁποῦ ἡ σειρά: «Οἱ σύγχρονοι» καὶ σήμερα ἀκόμα μπορεῖ νὰ προσφέρῃ θετικὴ ὑπηρεσία σ' ὅσους ἀσχολοῦνται μὲ τὴν πνευματικὴ παραγωγή τῆς προπολεμικῆς ἐποχῆς. Ὁ Λεμαίτρ ὑπῆρξε ἓνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους πνευματικὸς καὶ μεγάλος θαυμαστὸς τοῦ Ρενάν.

* Ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον ἄρθρο δημοσιεύθηκε στὰ παρισινὰ «Φιλολογικά Νέα» (4 Αὐγ., ἀριθ. 616) γιὰ τὸν Φερντινάν Μπρυνετιέρ, γραμμένο ἀπὸ τὸν Ἀνρὺ Ντε Ρενιέ.

* Ἐνας μικρὸς ὄμιλος σχηματίστηκε στὸ Παρίσι ἀπὸ διαφόρους διανοουμένους γιὰ νὰ προστατέψουν ἀπὸ τὴ λησμονιά καὶ νὰ διαδώσουν τὸ ἔργο τοῦ βελγογάλλου μυθιστοριογράφου André Baillon, ἀπὸ τὰ πρῶτα ταλέντα πού φάνηκαν τὰ τελευταῖα τοῦτα χρόνια. Μ' ὅλα ὁμως τὰ ἀναμφισβήτητα προτερήματά του, ὁ Μπαγιὼν δὲν κατόρθωσε νὰ ἐπιβληθῇ στὸ μεγάλο κοινόν, καὶ οἱ ἀπειράριθμοι εἰλικρινεῖς θαυμασιῆς του στάθηκαν πάντα νωθροὶ στὸ νὰ προπαγανδίσουν τὸ ἔργο του. Ἀπὸ τὴ λύπη του καὶ ἀπὸ μιὰ ὑπερβολὴ πού τὸν βασάνιζε, πέθανε πρὸ δύο ἐτῶν μόλις πενήντα χρόνων.

Οἱ ἐφημερίδες ἀνέγραψαν τὸ θάνατο τοῦ στρατάρχου Λυωταί, ἐλευθερωτοῦ τοῦ Μαρόκου, πού ὑπῆρξε μιὰ ἀπὸ τὶς μεγάλες μορφές τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἦταν στρατιώτης, μὲ θαυμαστὴ δημιουργικὴ πνοή, κι' ἂν ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία τὸν συγκατέλεξε στὰ μέλη της, ἡ τιμὴ αὐτὴ ἀπευθυνόταν περισσότερο στὸν ἄνθρωπο πού μὲ τὴ δράση του καὶ τὸ ἔργο του ἔγραψε τὶς ωραιότερες σελίδες πρὸς τὸν καθαρὸς λογοτέχνη, πού δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ παρὰ τὴν ἀλληλογραφία του καὶ τοὺς λόγους του.

* Ἄλλοι δ' ἀσχοληθῶν μὲ τὸ τι προσέφερε στὴν πολιτικὴ τῆς χώρας του. Ἐδῶ ἀπλῶς ἀπὸ καθῆκον ἐνημερότητος ἀναγράψαμε ἓνα θάνατο πού γιὰ τὴ Γαλλία ἀποτελεῖ πραγματικὰ ἐθνικὴ ἀπώλεια καὶ δημιουργεῖ δυσαναπλήρωτο κενόν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἄγνης Ρουσοπούλου-Σουδίτου: «*Τί πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὁ πολίτης*».

Τὸ βιβλίον τοῦτο σκοπὸ ἔχει νὰ κατατοπίσει τοὺς τελειοφοίτους τῶν σχολείων Μέσης Ἐκπαίδευσως στὴ λειτουργία τῶν κυριωτέρων ὀργανωμένων συστημάτων τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, πού σ' ἓνα ὀρισμένο σταυροδρόμι τῆς ἀλληλεπίδρασῆς των βρῖσκεται κάθε ἄτομο, καὶ νὰ διδάξῃ ἔτσι τοὺς μελλομένους δασκάλους, ὑπαλλήλους, ἐπιστήμονες, ἐπαγγελματίες, φορολογουμένους, ψηφοφόρους κλπ. τὰ χρεῖα καὶ τὰ δικαιώματά τους, καθὼς καὶ τὰ ἰδανικὰ ὅπου πρέπει νὰ τείνουν καὶ τὴν καλύτερη ὀργάνωση πού πρέπει νὰ ἐπιδιώξουν ὅταν μποῦν συνειδητὰ στὴ ζωὴ. Ὁ σκοπὸς τοῦ λοιπὸν εἶναι παιδαγωγικὸς, κι' ἂν κρίνομε ἀπὸ τὴν εὐκολία καὶ τὴν εὐχαρίστηση μὲ τὴν ὁποία διαβάζεται, τὴ διαύγεια τῶν ἐνοιῶν, τὴ συστηματικὴ διαίρεση καὶ κατανομή τῆς ὕλης, πρέπει νὰ ποῦμε πὼς τὸν ἐπέτυχε πέρα ὡς πέρα Ἡ κ. Ρουσοπούλου ἔχει δουλέψῃ τὸ θέμα τῆς πολὺν καιροῦ, μὲ ἀπόλυτη πίστη, ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπη. Καὶ εἶναι φανερὸ σὲ κάθε ἀναγνώστη πὼς οἱ 280 σελίδες του εἶναι τὸ καταστάλαγμα πολὺ μεγαλύτερης συσσωρευτικῆς ἐργασίας, πὼς προέρχεται ἀπὸ περίσσεια ἀσφαλῶν γνώσεων, πὼς δὲν εἶναι οὔτε πρόχειρο ἀλίθνησμα, οὔτε τὸ ἅπαντο ἐπιπόλαιης πληροφορικῆς πολυπραγμοσύνης. Ἡ ἀπλότητά του δὲν εἶναι ἡ νεροὺλὴ ἀναλυτικότητά, πού δὲν ἔχει τίποτ' ἄλλο νὰ πεῖ, ἀλλὰ τὸ συμπυκνωμένο ξελαγάρισμα, ὅπου τὰ περιττὰ ἀφαιρέθηκαν καὶ οἱ περίπλοκες ἐννοιες ἀποστρογγυλώθηκαν μὲ πολὺ ὀφθαλμικὸ δούλεμα. Ἡ κ. Ρουσοπούλου κατώρθωσε ν' ἀπαλλαχθῇ ὀλωσδιόλου ἀπὸ τὴ συγκεχυμένη λυρικότητα τῶν ἐνοιῶν καὶ ν' ἀποδείξει ἔτσι σὲ κείνην πού χρειάζονται ἀκόμα τέτοιες ἀποδείξεις — ἀλλὰ πού φοβοῦμαι πὼς εἶναι οἱ πρῶτοι ἀδιαπέραστοι σ' αὐτὲς — πὼς τὸ γυναικεῖο μυαλὸν κάθε ἄλλο παρ' ἀντίθετο εἶναι πρὸς τὴν αὐστηρὴν συστηματικότητα καὶ τὴν ὀλοκληρωμένη νόηση, δίνοντας ἔργο ἀνδρικό μὲ τὴν καλύτερη σημασία τῆς λέξης. Χωρὶς νὰ εἶναι συστηματικὴ παιδαγωγός, ἡ κ. Ρουσοπούλου προσηγορεύεται πολὺ περισσότερο πρὸς τὶς παιδαγωγικὰς ἀρχὰς καὶ ἀποδείχνει ἔτσι τὸ παλιὸ δόγμα πὼς χρειάζεται πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἡ τέλεια γνώση καὶ ἡ πνευματικὴ ἰσορροπία ἐκείνου πού θέλει κάτι νὰ μεταδώσει, δόγμα πού χωρὶς νὰ τὸ ἀγνούμαστε, τὸ ξεχνῶμε τελευταῖα πολλὰς φορές. Ἡ γλῶσσα της ἐπίσης, ἀπλὴ καθαρεύουσα γιὰ λόγους σκοπιμότητος, γιὰ τὴν πιθανὴ ἐγκρίση τοῦ βιβλίου ὡς βοηθήματος σὲ σχολεῖα τῆς Μ. Ἐκπαίδευσως, ἀντίθετα ἀπὸ τὴ μεταμφιεσμένη καθαρεύουσα πολλῶν ξεσπαθωμένων δημοτικιστῶν, εἶναι προσαρμοσμένη πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὴ σύνταξη τῆς δημοτικῆς καὶ παρουσιάζει εὐχάριστα ὅ,τι θεωρεῖται ξηρὸ καὶ μὲ ἄνετες σύντομες φράσεις τοὺς πρῶτους στριμένους συλλογισμούς. Γιατὶ ἡ κ. Ρουσοπούλου εἶναι ἀληθινὴ δημοτικίστρια μὲ σωστὸ γλωσσικὸ αἰσθητήριον. Καὶ

μόνο τέτοιοι δημοτικιστές μπορούν να χειριστούν χωρίς δυσκολία και την καθαρεύουσα και τη δημοτική. "Αν λογαριάσουμε ακόμα πώς είναι τὸ πρῶτο βιβλίο στὸ εἶδος του—ὅσα σχετικά υπάρχουν είναι ἢ πολὺ λεπτομερειακά, ἢ ἱστορικά, ἢ εἰδικά—και πὼς ὡς τώρα οἱ καθηγητὲς οἱ ἐπιφορτισμένοι μὲ τὸ μάθημα οὔτε ἤξεραν ἀπὸ ποῦ ν' ἀρχίσουν, οὔτε ἔβλεπαν καθαρὰ τὰ σύνορα τῆς ὕλης των, θὰ φανερωθῆ καλύτερα ἡ χρησιμότητα τῆς ἐργασίας αὐτῆς, πὺ κάνει πραγματοποιήσιμο τὸ πρόγραμμα τῆς διδασκαλίας τῆς πολιτειακῆς ἀγωγῆς στὰ σχολεῖα μας.

Τὸ ὅτι τὰ ἱστορικά τῆς τμήματα εἶναι σχετικά πολὺ σύντομα και κάπως βιαστικά, μπορεῖ κατὰ τὴ γνώμη μου νὰ θεωρηθῆ μᾶλλον πλεονέκτημα παρά ἔλλειψη τῆς μελέτης αὐτῆς. Ἐξὸν ποῦ ὁ χρόνος τῆς διδασκαλίας εἶναι πολὺ περιορισμένος κι' ἂν ἀρχίσουμε ἀπὸ ἱστορικὲς ἀναλύσεις δὲ θὰ φτάσουμε ποτὲ στὴ σύγχρονη πραγματικότητα, ἔχω τὴν ἰδέα πὼς δὲ διαφωτίζει τόσο ἡ ἱστορία τὸ παρὸν, μὲ τὰ ἀναγκαστικὰ ἀπλούστερα κοινωνικά συστήματα πὺ παρουσιάζει, ὅσο ἡ πλατύτατη μελέτη τοῦ γύρω μας κόσμου διαφωτίζει και δίνει τὸ νοητικὸ μέσο γιὰ τὴν κατανόηση τῆς ἱστορίας. Καὶ θὰ ἤθελα, πειραματικὰ τουλάχιστο, νὰ ἐφαρμοζόταν μιὰ φορὰ στὰ σχολεῖα μας ἡ ἀναδρομικὴ μέθοδος στὴ διδασκαλία τῆς ἱστορίας, ὥστε νὰ μὴ συναντοῦμε πιά ἀνθρώπους πὺ νὰ γνωρίζουν μὲ λεπτομέρειες τὶς μεταρρυθμίσεις τοῦ Κλεισθένους και νὰ μὴν ἔχουν ἰδέα τί εἶναι ὁ σταφιδικὸς ὀργανισμὸς ἢ ἡ ἐλευθέρω ζώνη τῆς Θεσσαλονίκης. Καὶ ὅσο γιὰ τὴν ὑποθετικὴν δυσκολία τῆς κατανόησης τῶν πολύπλοκων φαινομένων τῆς σύγχρονης ζωῆς, δὲ βλέπω γιατί τὸ μικρὸ παιδί δὲ θὰ καταλάβει τὴν ἐκλογή τῶν δημοτικῶν συμβούλων, και θὰ ἐννοήσει π.χ. τὴν πάλη τῶν μνηστήρων τῆς Πηνελόπης, πὺ μὲ βασάνιζε μῆνες στὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖο : πὼς ἐπενέβαιναν αὐτοὶ οἱ κύριοι ἐνῶ ὑπῆρχε νόμιμος διάδοχος και ἐνῶ τελοσπάντων δὲν τοὺς ἤθελε ἡ Πηνελόπη. Ἄλλ' αὐτὸ φυσικά εἶναι γενικώτερο φιλοσοφικὸ και παιδαγωγικὸ ζήτημα πὺ ἀξίζει νὰ τὸ πραγματευθῆ κάποτε ἕνας ἀπὸ τοὺς παιδαγωγούς μας. Ἡ κ. Ρουσοπούλου, γερὰ κατατοπισμένη στὴν πραγματικότητα, δὲ δυσκολεύεται νὰ τὸ λύσει σὶ τὴ δική της γνωστικὴ περιοχὴ μ' ἕνα συμβιβασμὸ ἀπὸ τοὺς καλύτερους, ρίχνοντας τὸ κέντρο τοῦ βάρους σὶς σύγχρονες σχέσεις τῆς ὀργανωμένης κοινωνικῆς ζωῆς.

Γιὰ ὅλα τούτα ἀξίζει νὰ συστηθῆ τὸ βιβλίο αὐτὸ ὄχι μόνο στοὺς ἐφήβους γιὰ τοὺς ὁποίους προορίζεται, ἀλλὰ και στὸ πολὺ κοινὸ πὺ κατέχει κάποιον θεμέλιον γενικῆς μόρφωσης, και ἰδιαίτερα σὶς γυναῖκες τῆς μέσης ἀστικῆς τάξεως πὺ μένουν ἀκόμα ἐξαιρετικὰ ἀπληροφόρητες γιὰ τὶς ἀπλούστερες λειτουργίες τοῦ κράτους και τῆς κοινωνίας ὅπου καλοῦνται νὰ λάβουν μέρος και γιὰ τὶς στοιχειώδεις οικονομικῆς, νομικῆς και ἀστικῆς διατάξεις πὺ ρυθμίζουν τὴν ἀτομικὴ τους ζωὴν.

"Ὅσοι μᾶς γνωρίζουν, θ' ἀπορήσουν πὺ τόσο ἀνεπιφύλακτα ἐπαινέσαμε τὴν ἐργασία τῆς κ. Ρουσοπούλου. Ἄλλὰ οἱ ἐπιφυλάξεις μας ἀνά-

γονται στὸ μεταφυσικὸ και κοινωνιολογικὸ ἐπίπεδο και δὲν μποροῦν νὰ θίξουν τὴν ἀδιαμφισβήτητη ὀξία τῆς. Καὶ πρῶτο : ἂν ἡ διδασκαλία τῆς πολιτειακῆς ἀγωγῆς περιορισθῆ στὴν τελευταία τάξη τῶν σχολείων τῆς Μ. Ἐκπαιδεύσεως μὲ ἐγχειρίδιο τὸ βιβλίο αὐτὸ, φοβοῦμαι πὼς θὰ μείνει θεωρητικὴ και λογοκοπικὴ παράδοση. "Αν ὁ μέγας τὸ διαβάσει εὐχάριστα και γρήγορα, εἶναι γιατί μέσα ἀπὸ τὴ ζωὴ και τὰ παλαιά του, ἀπὸ τὶς συγκρούσεις σὶς ὁποῖες βρέθηκε, ἔμαθε πολλὰ πράματα, πληρώνοντας τα πολλές φορές ἀρκετὰ ἀκριβὰ, προσοικειώθηκε διάφορες εἰνοιες και ἤνθε σ' ἐπαφὴ μὲ ὀργανισμούς, ταμεία, τράπεζες, σωματεῖα, ἀρχές, κλπ, διάβασε χιλιάδες ἐφημερίδες και ξεκαθαρίστηκαν μέσα σὶ τὸ νοῦ του ὕστερα ἀπὸ πολλὰ παραπατήματα, οἱ στοιχειώδεις διατάξεις, ὑποχρεώσεις, κυρώσεις, δικαιώματα, κλπ. Διαβάζοντας τὸ βιβλίο τῆς κ. Ρουσοπούλου, συνειδητοποιεῖ μόνο και συστηματοποιεῖ ὅσα ξέρει, ὅπως μοῦ συνέβη κι' ἐμένα, πὺ σὲ πολὺ λίγες σελίδες μπορῶ νὰ πῶ βρήκα κάτι τελείως νέο και ἄγνωστο. Ὁ νέος ὅμως τῶν 17—20 χρονῶν δὲν ἔχει ἀκόμα συναντήσει τόσο ἄμεσα και τόσο διπλῶ του ὅλες αὐτὲς τὶς ἐπιδράσεις και σχέσεις, και δὲν ἔχει μελετήσει τὰ ἴδια τὰ πράματα. Εἶναι γνωστὸ πὼς στὴν Ἀμερικὴ, ἀπὸ τὴν Γ' τάξη τοῦ δημοτικῶ ὡς τὸ τέλος σχεδὸν τοῦ Γυμνασίου τὸ μάθημα τῆς πολιτειακῆς ἀγωγῆς (civics) παίρνει 4—6 ὥρες τὴν ἑβδομάδα. Τὰ παιδιά μελετοῦν πηγαίνοντας στὰ διάφορα δημόσια γραφεῖα, καταστήματα, ταχυδρομεῖα, ἐργοστάσια, ὀργανισμούς κλπ. τὴν ὀργάνωσή τους, καταστρώνουν μόνο τους διαγράμματα και στατιστικῆς, ἐρωτοῦν διάφορα ἄτομα τοῦ περιβάλλοντος γιὰ τὴν ἐργασία τους, τὶς ὑποχρεώσεις τους κλπ και ἡ θεωρητικὴ κατανόηση ὕστερα ἀπὸ ὅλ' αὐτὰ θὰ τοὺς εἶναι εὐκολὴ και εὐχάριστη, γιατί τοὺς θυμίζει σὲ κάθε βῆμα χειροπιαστὰ παραδείγματα ἀπὸ τὴν προσωπικὴ τους ἐμπειρία. Τὸ ἴδιο θὰ θέλαμε ἂν ὄχι νὰ ἐφορμωστῆ ἀμέσως, τουλάχιστο νὰ τεθῆ ὡς σκοπὸς ἀπώτερος σὶ τὰ δικὰ μας σχολεῖα, ἀπὸ τὴν Ε' π.χ. τοῦ δημοτικῶ, ὥστε στὴν τελευταία τάξη τοῦ Γυμνασίου, μὲ τὸ βοήθημα τῆς κ. Ρουσοπούλου σὶ τὰ χέρια, νὰ ἐπισκοπήσουν τὰ διάφορα φαινόμενα πὺ ἔχουν ἤδη μελετήσει, νὰ τὰ ταξιθετήσουν στὸ μυαλό τους και νὰ εἶναι σὲ θέση και νὰ τὰ συζητήσουν ἀκόμα. Σ' αὐτὰ εἶμαι βέβαιη πὼς ἡ κ. Ρουσοπούλου δὲ θ' ἄχει καμῖαν ἀντίρρηση, ἀλλὰ θὰ ἤθελα νὰ ἰδῶ τονισμένη ρητὰ τὴν ἀπαιτήση τούτη.

Και κάτι ἀκόμα : Ἡ κ. Ρουσοπούλου φαίνεται πὼς ὑπονοεῖ ὅτι ἕνα τέτοιο βιβλίο, ἔστω κι' ἂν δὲν περιορίζεται στὴν ἀπλὴ ἐκθεση τῶν ὑφισταμένων νόμων και κανονισμῶν, μπορεῖ νὰ γραφῆ χωρίς φιλοσοφικῆς προὑποθέσεις γιὰ τὴ φύση και τοὺς σκοποὺς τῆς κοινωνίας, και σὰ νὰ νομίζει ὅτι ὁ κοινὸς νοῦς εἶναι ἀρκετὸς γιὰ νὰ λύσει ὅλα τὰ προβλήματα και νὰ ξεδιαλέξει κάθε φορὰ τὸ σωστὸ. Στάληθαι ὅμως ἔχει και κείνη πολὺ καθορισμένες κοινωνιολογικῆς θεωρίες, χρωματισμένες καθαρὰ χρονικά και τὶς προσφέρει στὸν ἀναγνώστη μὲ ἀφέλεια, σὰν

κάτι αὐτονόητο καὶ φυσικό. Οἱ προϋποθέσεις αὐτὲς εἶναι: α) πὼς οἱ πολλοὶ κρίνουν καλύτερα ἀπὸ τοὺς λίγους, β) πὼς ἡ μέθοδος τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης καὶ τῆς προσέλκυσης τοῦ πλήθους μεθ' ἧθ' ἐπειστικὰ λόγια καὶ διαφωτισμοὺς ἐγγυᾶται τὴν πρόοδο, γ) πὼς ὁ ἀπώτατος σκοπὸς τῆς ὀργανωμένης ἀνθρώπινης συμβίωσης εἶναι ἡ γενικὴ εὐημερία καὶ δ) πὼς τὰ σοσιαλ-δημοκρατικὰ κόμματα ὄχι μόνον ἐπιδιώκουν αὐτὸ τὸ σκοπὸ καὶ ξέρουν νὰ τὸν πραγματοποιήσουν, ἀλλὰ καὶ πὼς ἀντιπροσωπεύουν τὴ μελλοντικὴ κατεύθυνση. Δὲ συζητοῦμε ἐδῶ τὸ περιεχόμενον τῶν ἀρχῶν αὐτῶν δὲ θὰ εἶχε σημασία τὸ ἂν εἰμῶστε σύμφωνοι ἢ ὄχι. Ἀλλὰ ὑποστηρίζομε πὼς ἔχομε χρεὺς ἀπέναντι στὴ νέα γενεὰ νὰ μὴν τῆς δίνωμε ἀνεξέλεγκτα, καὶ μετὰ τὴν ὑποβολὴν τοῦ περιεχομένου οἱ λέξεις «σωσιότερο», «καλύτερο», «πιο προοδευμένο» κλπ., δόγματα κάθε ἄλλο παρὰ ὑποδειγμένα. Ἀλλὰ ἢ νὰ τοὺς τὰ δίνωμε σὰ σύμβολα πίστεως δικὰ μας, πὺ νὰ εἶναι ἐλεύθεροι νὰ τὰ δεχτοῦν ἢ ὄχι, ἢ νὰ τοὺς ἀφήνωμε νὰ τὰ συζητήσουν καὶ νὰ τοὺς διαφωτίσωμε καὶ γιὰ τὴν ἀντίθετη ἀπόψη με ἀμεροληψία—ἂν μπορούμε. Γιατὶ ἀλλιῶς κινδυνεύει νὰ ἐξασκήσωμε ἕνα βιασμό τοῦ νοῦ, χειρότερο ἴσως ἀπὸ τοὺς παλιούς ἐκβιασμούς τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῆς «ἐλέω Θεοῦ» βσιλείας, πὺ γίνονταν ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς ὑπὸ πτοὶ μετὰ τὴν ἐξωτερικὴν βία πὺ χρησιμοποιοῦσαν. Κι' ἂν προσθέσωμε στὶς προϋποθέσεις αὐτὲς τῆς κ. Ρουσοπούλου τὸν ἀναγκαστικὸν συμβιβασμὸν πὺ θὰ κάνει μετὰ τὶς ἀρχὲς τῆς — καθὲ ἀνθρώπος πὺ σκέπτεται ἐλεύθερα εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ὑποχωρήσει ὅπωςδήποτε, ἂν πρόκειται νὰ τὰ σιάξει μετὰ τὸ κυρίαρχον παρὸν, πὺ δὲν μπορεί ποτὲ νὰ τὸν ἱκανοποιήσει ὀλωσδιόλου — θὰ ἴδοῦμε πὺ μέσα ἀπὸ τὶς γραμμὲς τοῦ βιβλίου αὐτοῦ θὰ κατασταλάξει σὶδὸ μυαλὸ τῶν νέων πὺ θὰ τὸ διαβάσουν ἕνα σύστημα ἀνεξέλεγκτων δογμάτων κάθε ἄλλο παρὰ καθαρὸ καὶ συνεπές. Κι' ὅταν φτάσουν σὶδὸ σημεῖον πὺ θὰ κλονιστεῖ μέσα τους καὶ θὰ τ' ἀρνηθοῦν γιὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο λόγον, ὑπάρχει τότε φόβος πὺς θὰ τὰ πετάξουν μονομιάς, τὰ χρήσιμα πὺ ἔμαθαν μαζὶ μετὰ τὶς ἀναπόδειχτες βάσεις τους. Κινδυνεύομε τέλος μετὰ τὸ σύστημα αὐτὸ τῶν παραδοχῶν πὺ τοὺς δίνωμε, νὰ τοὺς καταστήσωμε ἀδικούς καὶ προκατελημμένους ἐναντία στὶς νέες μορφὲς κοινωνικῆς σύμπληξης καὶ ὀργάνωσης πὺ ἀναπηδοῦν ὀλόγουρά μας στὴν ἐξαιρετικὰ μεταβατικὴ τούτη ἐποχὴ, καὶ ἀνίκανους νὰ καταλάβουν καὶ νὰ ἐκτιμήσουν τὶς ἀφυπνισμένες βαθειὲς καὶ προαιώνιες δυνάμεις ὅπου στηρίζονται σήμερον κινήματα ὡς τοῦ Μουσσολίνι καὶ τοῦ Γκάντι.

ΕΛΛΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ

NEA BIBLIA

Kostas Palamas: «A man's death». («Θάνατος Παλληκαρίου»), translated by A. E. Phoutrides, foreword by D. C. Hesselting.

Giorgio Zoras: La collezione greca «Per conoscere Costis Palamas».

Σόλωνος Π. Βογιατζάκη καὶ Νικολ. Β. Τωμαδάκη: «Βιβλιογραφία Διονυσίου Σολωμοῦ (1825—1933)» σφ. 30.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΙ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Εἰς τὴν «Πρωτῶν» (22 Αὐγ.) ὁ κ. I. M. Παναγιωτόπουλος, γράφων διὰ τὸ Μουσεῖον Λοβέρδου, πὺ ἐδωρηθῆ εἰς τὸ κράτος, καὶ χαρακτηρίζων τὴν δωρεάν αὐτὴν ὡς μίαν ἀπὸ τὰς πράξεις ἐκείνας «πὺ ἀποτελοῦν σταθμοὺς στὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐνὸς τόπου», παρατηρεῖ ὅτι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, μετὰ τὰς καλλιτεχνικὰς συλλογὰς πὺ περιλαμβάνει, προσφέρει «πλούσιους πυρῆνες πὺ ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ σχηματίσουν ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέροντος ἰδιαίτερα μουσεῖον» καὶ ὑποδεικνύει τὴν ἀνάγκην ἰδρύσεως πινακοθήκης καθαρῶς νεοελληνικῆς τέχνης, ἢ ὅποια νὰ τὴν παρουσιάξῃ εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς ἱστορίας καὶ τῆς παραγωγῆς τῆς. Ἡ ὑπόδειξις ἔχει ἀσφαλῶς τὴν θέσιν τῆς καὶ ἔρχεται εἰς ἐνίσχυσιν καταβαλλομένης ἤδη σχετικῆς προσπάθειας, ἢ ὅποια ἤρχισε μετὰ τὴν συγκέντρωσιν μερικῶν ἔργων Ἑλληνῶν ζωγράφων καὶ γλυπτῶν εἰς αἶθουσαν τῆς Ἑθνικῆς Πινακοθήκης.

—Εἰς τὴν ἰδίαν ἐφημερίδα (12 Αὐγ.) ἄρθρον τοῦ κ. Στράτη Μυριβήλη ὑπὸ τὸν τίτλον «Λογοτεχνία καὶ πολιτικὴ», εἰς τὸ ὅποιον ὑποστηρίζεται ἡ γνώμη ὅτι δύο ἀπὸ τοὺς σημερινούς δικτάτορας καὶ ἀρχηγούς μεγάλων λαῶν, ὁ Χίτλερ καὶ ὁ Μουσσολίνι, ἐπιβάλλονται μετὰ τὴν ρητορικὴν τῶν δεινότητων καὶ ὅτι καὶ οἱ δύο ἐκμεταλλεύονται ὅσον ἡμποροῦν καλύτερα τὴν φαντασίαν τῶν μαζῶν, μετὰ τὸν ἔντονον λόγον, τὴν λυρικὴν ἔκφρασιν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν παλαιῶν συμβόλων.

—Εἰς τὴν αὐτὴν ἐφημερίδα (24 Αὐγ.) ὁ κ. Φῶτος Πολίτης ἐπικρίνει τὸν μελετώμενον ἐξωραϊσμὸν τῶν χώρων γύρω ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ μας μοναστήρια, — ὁ ἐξωραϊσμὸς αὐτὸς πρόκειται νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὸ Δαφνί, πρωτοβουλία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀργανισμοῦ Τουρισμοῦ, — καὶ παραθέτει δύο σχετικὰς γνώμας—διαμαρτυρίας, τοῦ Γερμανοῦ ζωγράφου κ. Κλάους Φρήσλαντερ καὶ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πολυτεχνείου κ. Δ. Πικιώνη, μετὰ τὰς ὁποίας ἀποδεικνύεται ὅσον ἀντικαλλιτεχνικὴ καὶ ἀστοχος θὰ ἦτο ἡ μεταβολὴ τῆς «ἀχτένιστης κι' ἀκούρευτης ἐξοχῆς σὲ κατακάθαρο καὶ στιλπνὸ ἀγγλικὸ πάρκο».

—Εἰς ἀρκετὰς ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας σύντομα βιογραφικὰ μᾶλλον παρὰ κριτικὰ σημειώματα διὰ τὸν Μένον Φιλήνταν, εἰς καμμίαν δὲ ἔκτενῃ καὶ ἐνυπόγραφον ἄρθρον διὰ τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ λογοτεχνικὸν ἔργον τοῦ. Διὰ τὴν σιωπὴν αὐτὴν δὲν νομίζομεν ὅτι εἶναι ἀνεύθυνοι οἱ γράφοντες εἰς τὰς ἐφημερίδας ἐπιστήμονες καὶ λογοτέχναι μας.

—Εἰς τὸν «Νέον Κόσμον» (15 Αὐγ.) ἄρθρον τοῦ κ. Ἄρ. Καμπάνη περὶ τοῦ Ἐπ. Κυριακίδου καὶ ἰδίως περὶ τῆς ἱστορικῆς ἐργασίας τοῦ.

—Εἰς τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα» (15 Αὐγ.) ὁ κ. Ζαχ. Παπαντωνίου μᾶς πληροφορεῖ ὅτι κατόπιν ἐρεύνης ἐξηκρίβωσε ὅτι ἡ μουσικὴ τῆς περιφέρειας «Ἀνθισμένης μυγαλαίας» (στίχοι τοῦ κ. Γ. Δροσίνου) εἶναι Κεφαλοντικὴ καντάδα, γράφων δὲ γενικῶς περὶ ἰδανλιστικοῦ τραγουδιοῦ, παρατηρεῖ ὅτι ἡ περασμένη γενεὰ, ἂν κριθῆ ἀπὸ τὰ λίγα ἔστω τραγουδάκια πὺ ἀποτελοῦσαν τὸν μουσικὸν τῆς πλοῦτον καὶ δὲν εἶχαν καμμίαν σχέσηιν μετὰ τὰ «ταγκὸ» καὶ τὰ «φὸξ-τρότ» πὺ κάνουν τὸν ἀνθρώπον ἀνόητον, ἦτο περισσότερο πολιτισμένη ἀπὸ τὴν σημερινήν.

—Εἰς τὰς περισσοτέρας ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας (12 καὶ 13 Αὐγ.) ἐσχολιάσθη δυσμενῶς ἡ διδασκαλία τῶν «Φοινισσῶν» τοῦ Εὐριπίδου εἰς τὸ Στάδιον ἀπὸ τὸν ὀργανισμὸν «Ἀρχαῖον Δράμα». Δυσμενεῖς, ἐπίσης, ἦσαν καὶ αἱ κρίσεις (ἐφημ. 22 καὶ 23 Αὐγ.) διὰ τὴν «Ἠλέκτραν» τοῦ Σοφοκλέους, ἢ ὅποια ἐδιδάχθη εἰς τὸν αὐτὸν χώρον καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον ὀργανισμὸν. Ἰδιαιτέρως δριμύ ἦτο τὸ σημεῖωμα τοῦ κ. Μιχ. Ροδᾶ εἰς τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα», (23 Αὐγ.), εἰς τὸ ὅποιον, μετὰ τῶν ἄλλων, ἐτονίζετο ὅτι ἡ ὑποδυθεῖσα τὸν ρόλον τῆς Ἠλέκτρας νέα ἠθοποιός, — ἡ δὲ Στάσα Ἰατρίδου, — ἦτο ἐντελῶς ἀνεπαρκῆς καὶ ὅτι ὁ κ. Λίνος Καρζῆς, ὁ σκηνοθέτης τοῦ ὀργανισμοῦ, εὐθύνεται ὅσον διὰ τὴν κακὴν ἐκτίμησιν τῶν δυνάμεων τῆς ὄσον καὶ διὰ τὰς ἄλλας ἀσυγχωρήτους ἀτελείας τῆς παραστάσεως. Εἰς ἀπάντησιν τῶν ἐπικρίσεων αὐτῶν καὶ σχετικῶς πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ «Ἀρχαίου Δράματος», εἰς τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα» (24 Αὐγ.) ἐπιστολὴ τοῦ κ. Λουκᾶ Κανακάρη Ρούφου, ὁ ὅποιος προϊσταται τοῦ ὀργανισμοῦ, καὶ ἄρθρον τοῦ κ. Φ. Μιχαλοπούλου εἰς τὴν «Καθημερινήν», εἰς τὸ ὅποιον ἐξετάζεται